

VARIJACIJE (III)

DOLAZI KAO MORE

Otkuda na krovu kuće
otkuda takav sjaj?

M. Dedinac

1. Na otvorenom drumu dana,
na rasečenoj istini sunca, na pragu
puta i sputnika koji otvara
mali četvorougao i koji veruje u
nebeskog stanovnika, dočekuje
te, dočekuje me, još jedan stih.
Koji je opklada, koji je časnik.
Koji je pamćenje. Svi go-
vore o proleću, a ono dolazi di-
skretno, konfuzno, dolazi nepo-
zvano. Ipak, u tom dolasku, u toj
prozračnosti i dobrovoljnosti, ima
nečeg što nam prepusta logiku i
dar-mar svih dosadašnjih fe-
nomena proleće.

Neki sumnjuju u opstank lirike,
sumnjuju u bolujuće i pro-
račne čelije jutra, sumnjuju da
postoje pitanja koja će asfaltira-
ti celu zemlju kada što se asfaltira
egzaktno rastojanje između
dva grada. Ne volim ta opsta mesta,
ta kukavička bogohuljenja,
tu uigranu tradicionalističku kon-
venciju. Koliko smo samo bili
nesigurni i nekorektni prema pes-
nici iz prošlosti. Koliko lažnih
epiteta, koliko jedva zapaljenih
svetaca umesto električnih svetlo-
sti pred njihovim radnim im-
anjem i njihovom radnom nemastinom? A za to vreme menjaju-
se i radoznao se vrte oko svoje
podmladjene slike sveta tolke
generacije. Cuјte: Imam dogadjaj
i ima mladost kojima nikada nije
došta poezije. Krajnje je ne-
priyatno govoriti o tome kako se
rembovska rastužujuća zora može
kupiti za jedan stoparac, za hi-
ljaditi, dake, deo novčanice koja
vas vodi u običan, najobičniji
bioskop. Sve istančanosti, koje
razdražuju kritičare, ne zahtevaju
hodočašća i mitinge, ali zahtevaju
da budu shvaćene kao au-
tonomno koralno ostrvo, kao au-
tonomni vidik, kao izuzetna varo-
s pojava...

2. Pošto je u ovom azurnom
prolećnom trenutku objavio svoju
knjigu „Noćno proleće“, pesnik
Milovan Danojlić oputovao je u
Pariz, kada što se putuje u drevnu,
predjutarnju, džinovsku kinematografsku oazu. Biće već deset
godina od trenutka kada je ovaj
sumadijski derter otkrio Beograd,
i kada je u Beogradu njegov glas
odeknuo kao mlada bronza. Od
tada nije se uvek njegova poezija
menjala u dubinama i podubinama,
ali je taj dašak noćnog i
prolećnog vetrova ponavljač buku
ovog pesnika, i ovog deteta. Teško
je reći da li je pesnička knjiga
„Noćno proleće“ solidna knjiga,
da li je najviši kvalitet, možda
besporvati, ovog pesnika, pa
ipak njena gorka poetičnost i
njen mladenički haos, koji se
sistemom i galame pretiče u
ljupkost i pravednu liriku naj-
mladijih godina, daje nam šansu
da u njoj pronađemo svežu vodu
i za popstveni i za pesnikov po-
grešni hod. Sve se ovde stapa u
dubok mutni sjaj, u zatvoreni
svet brig, u psihički totalitet
djelstva, u duhovnu lepotu koja
ponekad odjekuje kao parafraza
za Crnjanskog a ponekad kao
rembovski refren, u poslednjoj
namernoj pesničkoj usporenosti
života:

Crno vino bela tugo u straenu noć
[tekstu sati]
Sve sam staze iza sebe zatro potro
[satru utro]
Ništa nisam htio znati ni imati ni ne
[datu]
Ništa nisam učinio, ja sam dobar kao
[jutro].
Crno vino topla kišo nedozvan mi
[neko poje]
Pa se smejem da izgrevjem tu noć što
[imi jugom vonja]
Pa se bacam u grlo moju u grlo twoje
[tu bezbrije]
Noćas duše topli vetar toplo kao to-
[pot konja].

Ova se pesma Milovan Danojlića zove „Prolećna“. A to je ne-
samo visoki naslov, nego i visoka
osobina ove poezije.

3. Probitni pesnički svet ni-
kako nije slobažnjen čudesnim
faktom da se čovek najzad našao
u kosmosu kao stanovnik i kao
putnik, kao Odisej, čije oko nije
puškarnica već neusahlka, kristal-

na, zdrava, iskonska snaga do-
življaja. Radoznao je ušao čovek
u sverni, u kosmos, u vasionu,
među galaksije i medju planete
kada što se ulazi radoznao u djač-
ki grad, u sopstveno sreću. Sari se
jedna lepa istina, i plovi čovek,
od čežnje koja ne zamara do pi-
jane bestjeinske uspavance koju
kao da je naučio pre svih reči,
pre svih mitologija, i koja kao da
kolazira njegov pričani tekst
i same principe života. Gagarin
je ušao u kosmičke zanate, vo-
ljom i vredinom, ali njegov port-
ret, eto, ima i svoju pesničku ge-
nealogiju. Neka ne bude čudno
što su tu može govoriti o kosmo-
nautu kao praušniku Ljermontova
i kao unuku Pasternaka...

4. Uskoro će u izdanju „Noli-
ta“ iziši izbor pesama i tekstova
genialnog, pegavog i pravgov de-
čaka, Jean Arthur Rimbaud (Rembo), koji je rođen 20. ok-
tobra 1854., a koji kao da je tek-
izšao iz visoke peči mašte našeg
vremena i naših dana. Da li je
lako, da li je topo ili ledeno pre-
voditi njegove stihove, njegove
sanjane bolesti i skitničke himne?
U svojoj pesničkoj proždrivoj
mladost, sledeci tu vrstu ra-
doznalosti i tu trku za skupo-
metalima reči, naš pesnik
Rastko Petrović pokušao je da
prevede bar nešto od čuvene i
carne „Pijane ladje“. Pokušao je,
nešto je preveo, nešto uglačao,
nešto ostavio u pepelu, a nešto
utisnuo u sam srpski jezik, pa je
onda, malo zaplašen, napisao i
ovo:

„Bilo je skoro bezočno prevo-
diti ovu jedinstvenu poemu pet-
naestogodišnjeg pesnika, kad se
zna koliko je uvek prevod slabiji
od originala; mi smo to ipak
pokušali za one koji ne mogu čiti
u originalu; i držimo da smo
uspeli više no što smo se nadali.
No ostalo je ipak još uvek devet
(7, 9, 12, 13, 16, 17, 18, 20 i 21)
neprevedenih.“ Neprevedenih? Ili
neprevedljivih?

5. Na jednom predavanju, iz-
među ostalih, svojom jednostavn-
ošću nametnuo se pitanje: ka-
ke su veze i kakvi odnosi među
tolikim međuratnim pesnicima?
Da li je rat, prvi svetski rat, ono
opšte mesto koje se kao nezgrap-
ljenje inspiracija nameće svima nji-
ma i koja etiketira njihovo stava-
raštvo, njihovu modu i moder-
nost? Pitanje nije bilo ni eruditno,
ni ležero, ni lažno, ali je
imao jednu ironičnu notu baš za-
sto što se kod nas tako glasno i
preglasno govorilo o međuratnim
pesničkim vrednostima, iako one nisu
trezveno proučene, rangovi-
vane i valorizovane. Stalno se
upotrebljavaju, pretiču i sapliču
temenim postavljaju korpe za ot-
patke i drogerijski izloži, nepre-
stano se istražuju gde su poezija
i stvarnost ravnopravne a gde ne
ravnopravne. Pored toga izvesni
kritičari, komentatori i čitaoci u-
čavaju u nahuščavanju nadrealističke
poezije protiv socijalne, i
obrnuto. Savremen, bolje reći da
naši prosedi, u svojoj ratolju-
bitosti, gotovo lukav i afektivno
idu za tim predratnim, davnim
opredeljenjima. A jasno je, ili
bi trebalo da bude jasno, da su
nadrealizam i socijalna poezija
neminovno proizvodi svoga vre-
mena i svoga trenutka i da su kao
književni fenomeni izrasli u buru
i kompleksu onih godina kada je
u jednoj i drugoj poeziji konkre-
tizovanje senzibiliteta bilo sud-
bonosnije no sama književna si-
tuacija. Međutim, istina je da su
se na našem književnom frontu
vrednosti pojmovi nadrealističke
i socijalne poezije našle u jednom
piljaričkom odnosu, ponajviše
zbg toga što su kritičari iz tih
vremena dezertirali sa poprišta
književnih vrednosti i što su, go-
tovo vulgarno, prenoseći svoje
simpatije i antipatije generaciji
dašnjih kritičara i komentatora
ostavili u nasledje ove feno-
mene.

Bez obzira gde su i koliko iz-
neverili tradicionalni diktat lirike,
nadrealisti su ipak bili dale-
ko od toga da izbegnu logiku sva-
go revolta, svojih izvora i inspi-
racija. Čudesna nadrealističke po-

eziye, te velike galaktične opeko-
tine koje nisu navode da frapant-
nu smelost njihovih autora, če-
sto tretiramo i kao ledenu kon-
strukciju, ne samo zbog svoje ţe-
lje za snom, nego i zbog svoje eksperimentalne namere da dodu-
do gradilišta, do mehanizma mi-
sli, ipak koegzistiraju sa hilja-
dama životnih podataka, izmena-
djenja i sadržaja koji se mogu
konkratizovati i dovesti do opipljivosti.

6. Nove, vedre, razigrane i ne-
nameštene pesme Brane Petrovića,
u kojima ima kalamburne
senzacionalne mladosti Aleksand-
ra Vučića i feljtonске ležernosti
naših dana, pozvane su me, skri-
vane u jednu inače jezički mir-
niju formu, da ponovo pročitam,
da ponovo pokušam milosrdje čita-
janja prvih pesama Gordane Todorović. Njen „Gimnazijski trenutak“ iz 1954. bio je u svom, što
se pesničkog fenomena tiče ni-
malo gimnazijskom trenutku, jedna od onih knjiga oko kojih
nije bilo pogadjanja. Strasno obu-
zeta danima i godinama, socijal-
nim stanjima i strastima, ova pes-
ničnija se pojавila kao pepelju-
ga, blistajući čudnovato i usam-
ljeno, postavljajući pitanja, kao
bezazleno dete i kao bezazleni
čovek. Ona je davala, ona je pi-
salu svoje stihove za one zašto
svi pesnici i svi dobiti ljudi daju
svoj život. Da bi bila dostojna
životu, da bi bila doстојna poe-
zije, da bi bila dostoјna šapu-
tanja bez veze i sete gradskog det-
eta sa vrlo dubokim moralnim
vezama, ova pesnikinja je upravi-
la svoju čistu reč u pravcu obič-
nog i svakodnevnog. A to nikako
nije bilo skrnavljenje poetskih
formi i formati, niti je bilo pri-
vremeno početničko oduševljenje
temom dana. Onda je to bila lič-
nost koja je bila u stanju da sruši
lirsку prestoniku gde žive čifte i
da sa periferije, jednom narativ-
nom a britkom frazom donese
pesništvo sa neponorećim diktatom
mladosti što nije sebično ni u jed-
noj kategoriji, pa čak ni u kat-
egoriji pesničkih nastanosti. Plakatski
zvuk ove lirike, njena materijalnost
i njena duhovnost, i danas izazvani i neusiljeno pro-
vereni kroz, doduše, stilizovanu
preverovsku doskočicu Brane Pet-
rovića, općinjavaju i kolorišu taj
trenutak antišladunjavog, i go-
tovo antiklasnog a ipak klasno
prezentnog lirizma:

*Duboka devojka posleratna,
koja ne zna put u svoju dubinu,
i ne zna koliko je lepa za ljubav,*

*pogledala me svojim nedogledima,
sa laticama medju trepacima,
radosna što ima kome reći tugu,*

*i stisnutom šakom dala mi pesmu,
koja tići na sve skrivene pesme,
na sve javeke iz ustajalih čutanja,*

*nelepa devojka posleratna,
odrasta na po jednom zalaganju,*

meni je bila vruhinska visina lepote.

*I noć ljubičastiju od ljubičice,
kad su oblacii kao grijenja galubova,*

i kad su mesec razliva preko zvezde...

7. Na spisku onih pesnika koje
smo ranije uniformisali i bacili u
muzejske sveske, našao se, i proti-
vno svoje mladosti i uprkos svoje
grozničavoj alegorije, i Milutin
Bojić, čija se poetika čula ipak
nisu nalazila samo na ivici naci-
onalnih samozvanih realnosti i na
črti plakatskih eksplozija mladog
patrietičnog gradjanstva. Iako nije
ni sanjao, niti se doista pokora-
vao fajdovskim uticajima, ovaj
pesnik leleka sebra i plavih grob-
nica, zahvaćen je kategorijama
libida i erotike više no što je to
maska simboličke i metafizičke
gradjanske lirike pokrivala, i
dublje no što je to lični pesnički
primer dopuštanja. Sa više nijan-
siranja u Bojićevim sonetima do-
šlo bi do teških eksplozija i po-
žara, do neopozivog nemira kome
bi se i sama versifikacija ukazala
kao zlodjelo a svaka barunasta
rima kao oklop od gipsa. Došao
bi svakako do one muke tela, do
onog usijanja i onih ljubavnih

POTAJA

Pru noć utva zlatokrila zamišlja cvet godina
Drugi noć izlazi iz zida ratnik sa skorim strelama
Treću noć neveru sanjam: iškravala ūma
Zatvorena u sobi ruža od stakla izdaje gamu leta

Podne je hrt proklete duše i sveta svadja
Izgovaram grad van grada mislim tamn taman prsten
Uzimam od utve ukleto zlato i dar prisećanja
U ovo zapadno doba što snegu privodi plamen

Kamen po kamen svetkovinom zemlja svane u nama
Nevestama porasla krla i reč na usni
Svetlo prezire pticu i glas zavestanja
Crno drvo na rubu oprećne jabuke noći

Prvu noć vedrinu objavi otvorena zvezda stabla
Drugu noć stablo ulazi u pamćenje stvari
Treću noć sreću sanjam: kondir osporava
Pronosim pravedan razlog verovanja

PORAZ

U vetr cuvet senku otvara i tamn predusreće
zle počasti ratove zavarane oprećnim zvukom
zahvaljujem spletki što odole pesmi
najzad noć kosti za ukraš predlaže i pravo
na zvezdu kamenom a udvaraj se godinama
jer svetlost kroz žile drveta bunu ne iznosi

Gavaru srodnja poruka što odade basnu
na putu kože kavga odgovor ostade lažen
srce je izmišljen mesec opasan praznovjerjem
neznana uteho razmisi kopljanič poklanja
oci vruh jave zaborav ne prolazi uspravno u sutra
samo drugi vetr ume cvetu jetko prepustiti ljubav

TVRĐAVA

Bezbedno zvono uspomeni podlogu stopalom iskleše
od zatočena zvuka oklopniku narasl užarena glava
gorom stražari isprano oko: odvajaju se vetrovi
u tvrdjavi uhoda telalu mesec na grlu otvara

Srcem se grm puza da iglu zastave istakne
lovokradice gonile senke lisica ispod Dunava
glasovi strminom nagovarali istraživaće pakla
da svoje slomljene udove u bedeme izviju

Napeti soko kljuje zavere nad zapaljenim vidikom
smrtri su tovar nemušti zvezda u temelj ostavili
istini guju u čeonu kosti nemile sveti
a hidim taćima pod nogom gradovi osvojeni

Pečana kopita magla zatvara u hō studeni
granati kosturi u vodi leće kob i verovanja
zalud samotne ptice premeštau paučine u zamke
vremenu što ostri na ognju zube u vidovite baklje

Damjan MALEŠEV

podlosti što lirsku reč bestesno pozuraju i ubrzavaju, tako da one postaju neizglediva ivica očajanja, nemira, bezutešnosti, izgubljenih konkretnih značenja i savnivosti; što opet ne znači da bi gole pesničko opiranje svetu, u kojem se trpi i trune, ostalo bescijljno, i bezdejno. Jer, tamo gde se ta grozničava melodija Milutina Bojića prekida i gasi, kao da se iz pepela i strave oksidisane mladičke vizije pojavljuje grozničavi, očajnički i autodestruktivni kreščendo Dušana Vasiljeva, nagonskog, usamlijenog deteta koје *peva posle rata*. Peva krvavo i žučno, u nesnosnoj atmosferi i sa visine pesničkog rentgenskog fokusa, poljuljan i bez ljubavi, nesposoban da je generališe i da telom brani...

8. Blagonaklonost sveta, zar je vazda dočekivala stihove Paula Eluarda (Elijara), nežnog Odiseja kome se ni jedno nebo nije ni moglo, ni htelo rugati, niti izlagati ruglu. Iza jedne opore, rdjavo informisane debate o „beat generation“, tipičnog američkog proizvoda koji se zaverio da industrijsko očajanje natpru u samoubilačku majicu Jamesa Deana, bruje mi u ušima, gome me duž ulica, u kiši, stihovi Paula Eluarda, ovi:

*Ove ponoci mi smo bili
ideca jučešnjice
Koja izlaze iz detinjstva dr-
žeci se za ruke
I nismo se našli gotovo pro-
nadjeni prepoznati
I s jutra dobar dan rekoso-
životu
Našem životu nekadašnjem i
fbudućem u zajednicom
I svemu čime nas vreme si-
lom natapa...*

9. Na seriju zvonkih, radozalih i gotovo prezbiljnih prikaza pesničkih knjiga kod nas, iz ku-loarskih, kabinskih krtićnjaka demodiranih filozofskih fakulteta, odgovara glas totalne diskriminacije i podsmeha, a sve uime naučnih i naučno-ambicioznih apele, baš zato što tamo, u njihovom kruju i krioci, postječi kontinuiranih naučnosti nema. Glavna zamerka je: da mladi i novinski ponešeni kritičari nemaju ni naučnu aparaturu, ni arkipel, i da su ogrezi u im-prezizmu.

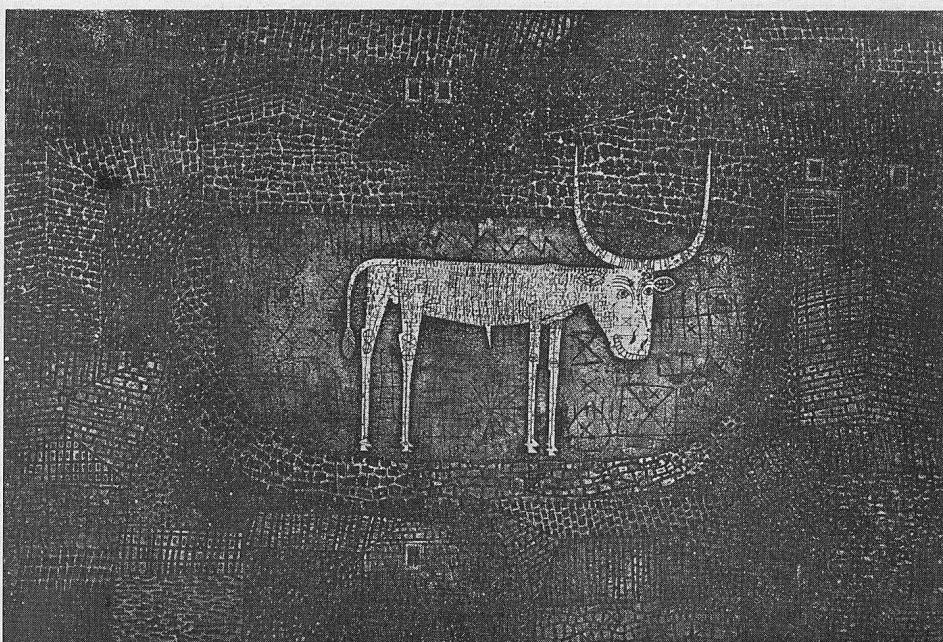
Ali, tisač povike na taj žurnalistički impresionizam krije se ne samo piljarički i kabinetski *impresionizmu*, nego i prigušena mistifikacija jednog skerličevski batagaj pozitivizma, što se odavno uštopovao medju parajućim i eksplozivnim suštinama nestreljivo aktivne književnosti i poe-tike. U toj zoni kritičke i istorijske književne misli, međutim, nastupaju su i zaostirele se i druge protivrečnosti, kukavici, nespособnosti, odsutnosti i sva-štarske „specijalnosti“, koje su našu književnu nauku načinile olovno teškom i neprozirnom, ne-kriticnom i staticnom, ograničenom i ograničavajućom. Pozvani ved toliko puta, i signalima društvene značitelje više nego štirovačkim dosetkama i impresionističkim replikama, ovi bogomldani profesori, docenti, asistenti i post-diplomci koji se akademski potravljeno ravnaju prema obeshrabrenom i na drugim planovima izričito devalviranoj pozitivizmu, uporno laskaju sebi da je to nji-hov marksistički prilog naući i da se, kao takvi, temeljnije bave vrednostima od drskih ili humor-nih novaka koji su sačešniki impresionistički džambasi i hru-szu.

Nesporazumi su to i dalje na dnevnom redu. I za proširen i dnevni red!

10. Fovistički, detinjski veltan-šaung *Dragana Kolundžije*, koga je na jednom djačkom literarnom skupu otkrio Toma Mijović, pre nepunih osam godina (za koje vreme je prvi postao pojам, pa čak i sudba mlade lirike, a drugi, briljantno nesposoban da nadje sklad duhovne i materijalne ka-rijere, otisao iz sedam brda bogu iz ledja, u provinciju), taj, dakle, geografski neuvhvatljivi svet jednog bosanskog seljačeta, još jednom se, u nešto kritijim formama i naraciji, pojavio na horizontu naše lirike, ostavljući bolje i pomalo bolesne pejzaže na kojima se lišće znaji kao pastir, i u kojima nebo miriše na konje,

v. 1961. (Grafički u boji i akvarel)

Vladimir Makuč (Hugotvornik)

Malo je nerava u tim pejzažima, malo je vazuđušnih retuša, i prešireni simbola, pa ipak oni imaju jak polet mladosti, i „životinjstvo predmladosti“, a poređ u trzaju, gorštaču i divlju signalnost zavičaja koji i ne po-stoji osim u pesmi, u ludoj potrebi da i pesma ima nekoga, i nešto. Po tragovima konja i kra-va, po tragovima džbunja i leski, po tragovima sluga i nozdrva obrabruje se prosti reč poezije Dragana Kolundžije, obilstjujući prerane izvore i prerane rezulta-te, posle kojih, ili se silom po-navljaju ažbučna slova, ili se po starim dobrim načinima od pе-sme pravi radiogram, radiodrama, izbor, prebir itd. Sada je to otvo-reni zeleni padobran koji se sve više krije u zemlji i ka naivnoj spoznaji ljbav i smrti, ka ma-lim materijalnim simbolima i ka opipljivoj sveta ali bez mnogo materijalnosti.

Ako mi podje za rukom: dr-
ivo, kamen
Rudina jedna u seni papra-
ti bjeći
Gaziće me mlađe žene, vrstiti
Izgadne koži
I zmija i ptica u meni leći
Iće se.

Ako mi podje za rukom, o
Samo ako mi podje za rukom
Mravlji će leći u naše lepe pes-
me
I čela njihova bice pe-
[cvetovi...]

11. Tisom započeta lirika Steve Raičkovića kao da preti da se na njoj, polusvensim nekim osme-hom ili čak i poricanjem osmeha, završi i utrne. Serije slučajnosti, planjski asocijacije patetično i istovremeno tihu podržavaju ovaj panonski soliloquijum ovaj go-to prilagođeni sentimentalni svet šte je ipak prošao kroz čin i mu-ku stvaranja. Lirika Steve Raičkovića ima nešto od eksplon-ki setne slike, ali i nešto od fa-talizma na neizmišljenoj obali ti-šine. Tišine i Tise, kao sadržaja i koga spaša.

12. Tanku svesku pesama Svetе Mandića što mlidi jaže žive-ti, sav zgusnut i zarođiven u toj jednostavnoj metafori, kao Dis u svojoj neomedjenoj tamnici, kao Crnjaški u svom defetištičkom slomu, „nežan i pomalo ljubičast i kao prolećan“, — izaziva i nehotice zbruki oko vrednosti, oko ne-odolžnosti vrednovanja tih pro-lečnih, delfinskih sirena, čednih raških andjela, zoografa, slikara, povratnika i stradalnika. Ali, tu tanušnu, preludiranu ljubav za prošlost, koja se svodi na duhovnu problematiku freske, ne može-mo računati u namerno otkrivenje, jer ona, ta ljubav, i neče da bude više no jedna neponištena suza i jedna ultraljubičasta duga

nad zamišljenom i umišljenom mladosti što mlidi jaže da nadje utočište u rečima „pa da začuti“. Neumitno, meteorski, Mandićevu jednostavno samoosećanje, tuma-čeno pitomom i svečanom meta-forom, nosi nešto od sjaja starih umetnosti i soneta, koji, dolazeći iz velike daljine, kao da dolaze sa druge strane života...

13. Iz preobilja i orakla naivnosti, iz muke stvaranja i obo-žavanja ukrištenih doživljaja, a sa poletnim brigama da li je „smrтi ostavio žedi za dno idućeg dana“, (ako bi rekao Rastko Petrović), — prozračan i osložen groznicima detinjstva, izlazi i niče mladi makedonski poet *Radovan Pavlovski*, koji se plemenito, neusijeno, za mene, za nas, pojavio na stranicama ovog lista. Pojavio se bez osobitih veza sa drugima, i bez snobovske rastrojnosti. Prvo kroz demonstro i čudo narodne bajke, na granici njenog lirizma i mudrosti, vizuelnosti i zagonetnosti, a onda sa sve poletnjim, čistijim energijom. Otuda knjiga *Radovana Pavlovskog*, „Sušne svadbi i selidbi“, iako prva, iako sva u dahu po-četka i osvajanja, nosi osobenost lične poešte kulture, i tananost jedne inače punokrvne gradske prirode. Slušajte ovu naivnu fugu, što se uzdiže letom ptica i bez-vremenjem gatkama do onog unutrašnjeg pejzaža gde i znanje i slutnje proširuju život!

14. Posle ugašenih semafora ko-šarkaškog šampionata, dok neka-ko staromodno zvone tramvaji, ratopljeni senkama sa Senjaka i dok se nevinost doživljava već vrti pod perima novinara, dočekuju me u stanu, jednolični i ipak duhovni i fluidini stihovi Ivana V. Lalijća. Njihova rimska lokacija i njihova potreba za sve slučanjem zamenju neorealističku viziju južnjačkih gradova, a zatim i njihova pretenzija da budu svetla ogledala i da se nasladjuju mono-tonijom, lišavaju ih literarne no-vosti i novotvari, ili im daju sigurnost i mudrost koje ovog li-ričara odavno afirmišu.

Kad se soba razlistava u dvo-
strani ogledala
Što ponavlja jedan pokret,
ili možda boju
Haljine na stolici;
odakle to preobraženje
Sna u sliju sveta što postoji,
(blag, samo za nas,
I jutro spadne s nas kao ka-
lup, već napukao?)

Ponoć, Svetište. Sve dolazi kao more, bez objašnjenja i ljubavi. Ponoć, Maj. Jedno novo jutro će-ka svoje proroke i pesnike.

Milosav MIRKOVIĆ

inko grafenauer

NA TEMU: LJUBAV

*Pod nama u noći je dolina nema.
Samo trava polje čisto i zeleno.
U zvonkom žutom talasu, u peni avgusta
plivaju ptice. Njihova pesma plovi zaneseno*

*sa vetrom. U tom crnom času, kad je ljubav tako pusta
upijamo se u zeleno do samozaborava. Dosad zatajena
bol neka navre na usta.
U oporoj nasladi neka kriknu kao rana.*

MEKOTA

*Sa ovog brda gledam ptice,
dobre čvarke daljina, poslatе
da budu srca u grudima modrine.
Suna poda mnog:
penušava površina bronze.
Leto savija zastavu zelenog lišća.
Sam sam
u vremenu, modrom od mraka.
Pogrljen: nežnost mi približuje ramena
stvorenja od pesama talasavih žita.
Dole su njive otvorene rake jeseni.
Malo puste u tami koja nastaje. U rukama
avgusta knjiga, koju vetrar lista.
(Mekota raste u meni kao planina)*

KASNO LETO, SKORO VEĆ JESEN

*Tu pred mojim očima rude brežuljci,
žito zvoni kao metalni talas
za modrim vratima avgusta.
(Ali sad opet tražim kraj,
gde bi legla moja duša.)*

*Vetrar nadima zastavu žutog lišća
u nepomičnu tišinu.
Kao mala čuda uzleču ptice.
Jesen im
savija let kao srp.
Trave kleče pred niskim vidikom.*

*Ja sam još cvet koji spava u kruv
letnjih časova.
Sad osécam:
žetvena pesma ptica se kao talas
rasteže u mojoj glavi.*

*Sa slovenačkog preveli
Gojko JANJUŠEVIĆ i Dejan POZNANOVIĆ*

*NIKO GRAFENAUER rođen je 6. XII 1940. u Ljubljani. Student je svetske književnosti na ljubljanskom Univerzitetu. Pesme objavljuje u časopisima *Mlada pot*, *Naša slobodnost*, *Nova obzorja*, *Perspektive*.*